

Osudový příběh s dotykem tohoto místa

DODAVATEL MAX

Vyráběl mostní konstrukce železničnímu pluku v Pardubicích.

Židovský původ, německé jméno a československý pas / Prošel tábory třetí říše, přežil holokaust.

Továrnu mu sebrali nacisté, Československo ho stíhalo za velezradu.

Přesto roku 1948 reprezentoval ČSR na olympiádě jako bobista.

Zamotaný osud továrníka.

Jeho životní cesta do nacistických koncentračních táborů přes olympijské hry až do exilu v Rakousku je vskutku plná nejasných míst. Nikdy se nevrátil po válce do Československa a zřejmě ho někdo varoval, že je na něj za údajnou spolupráci s Němci vystaven zatykač. Nelze vyloučit, že nějakým způsobem pro německé tajné služby pracoval, mohl však pracovat i pro spojenecké, či dokonce československé tajné služby. Do české sportovní historie patří svým příběhem o sportovním dobrodružství party Čechoslováků na olympijských hrách. Pracovní náplní zasnžil i sem do Masarykových kasáren a cvičišť.

Maxmilian Heinrich Ippen

Ippenové byli v časech rakousko-uherské monarchie významný rakouský rod. Vojaáci, podnikatelé a diplomaté. Maxův otec Otto Ippen si odsídlil vojenskou službu jako námořní důstojník. Později pracoval jako konstruktér kanceláře Wagner, kde „nabíral mostní zkušenosti“. Jeho bratr Alfréd, vyplacením a převodem, získal v Hradci Králové fy Moric Ippen a syn. Původní zaměření výroby na šedou litinu přeorientoval na konstrukční produkci. Firma se během 1.světové války zapojila i do válečné výroby – granáty.

Po úmrtí Maxova strýce Alfréda se musela rodina Otty Ippena ujmout řízení zmíněné rodinné firmy ve východních Čechách: vyráběla bezpečnostní sejfy a trezory – žádané zboží v bankách i firmách po celé střední Evropě. Mladý Max začal vést královéhradeckou rodinnou firmu Alfréd Ippen coby prokurista.

Roku 1933 se oženil s Irenou Petrovou z Hradce Králové – členku slavného rodu Petrofů, jejichž jméno je spojeno se značkou pian.

Firma Alfréd Ippen, v meziválečném období, stále více přenášela nosnou výrobu na mobilní konstrukce pro stavby mostů včetně zasoobavování sousedních pardubických cvičišť, kde působil železniční pluk.

V lednu 1937 se stal Max Ippen československým státním příslušníkem. Získání občanství asi souviselo se zakázkami pro československé ministerstvo národní obrany. Na pohraničních přechodech Československa stály červenobílé silniční závoře podle průmyslového patentu strojírní Ippen. Strojírna vyráběla také přenosné silniční překážky proti tankům. Max toho věděl o československém pohraničním opevnění hodně. Údajně spolupracoval s anglickou tajnou službou Intelligence Service.

Krátce po německé okupaci českých zemí a vzniku protektorátu se snažil zachránit svůj majetek, aby se na jeho továrnu nepohlíželo jako na židovskou. Po vzájemné dohodě se vedení podniku ujal inženýr Peschel: po otci Němec, po matce Čech. Údajně na přání Ippena vstoupil do NSDAP a do SS. Jako jeden z mála Němců v Hradci Králové získal Peschel v německé hospodářské správě významné postavení. „V německých kruzích jsem měl tvrdit, že Ippen je árijec. Měl jsem obavy z vyobrazení, ale Ippen mě ujistil o krytí z vyšších míst v Praze,“ vypověděl po válce před československým mimořádným lidovým soudem Peschel. Po intervencích, v červenci 1939, skutečné společnost ze seznamu neárijských firem vymazali. Tento krok přitáhl pozornost nechalvalné známé nacistické tajné policie – gestapa. Max zfalšoval údaj o víře a fingované se nechal pokřtít. „Bylo to velmi nešikovné provedení“, hodnotí tento akt Thomas Ippen (Maxův syn). Zároveň se rozvedl s manželkou Irenou: zřejmě preventivní krok, aby ženu, jež nebyla Židovka, chránil před rasovou perzekucí, již byli rodinní příslušníci Židů vystaveni.

Jesté po okupaci dostala Ippenova firma významné stavební zakázky. Spolu s dalšími českými firmami se podílela na výstavbě továrny na syntetický benzin v Žalúzi u Mostu. Dohled nad stavební zakázkou mělo přímo ministerstvo hospodářství v Berlíně. Prokurista Ippen podnikal i za protektorátu obchodní cesty po Evropě i do Švýcarska. Právě to mu nejspíše umožnilo ukládat ve Švýcarsku peníze. Třeba ty za zmíněné přenosné protitankové překážky pro Československo: platba údajně nikdy neprošla účetnictvím Ippenovy firmy. Když Max vybral po Mnichovu milion korun z bankovního konta své továrny, vyběh peníze zamaskoval tehdejší ředitel továrny Matějka. Možná tyto a další peníze odvezl Ippen do neutrálního Švýcarska.

V červnu 1940 dostal Ippenův otec Otto varování od představitelů pražské židovské náboženské obce: Němci si vyžadali židovské matriky. Syn ve Švýcarsku dostal telegram, aby se vrátil a pomohl intervenovat u německých úřadů. Po návratu ho však gestapo zatkl. Z firemní kanceláře ho odvezli do Petschkova paláce v Praze a odtud do věznice gestapa na Pankráci. Nacisté pátrali, kam se ztratili milion korun z firemního konta. Továrnu prohlásili za židovský podnik a začleněna do kartelu s vazbou na třetí říši. Po pětýdenním vyšetřování převezli Maxe do věznice wehrmachtu. Přemístění do vězení německé armády by mohlo naznačovat spolupráci s Abwehrem, vojenskou zpravodajskou službou. V prosinci 1940 jej však znovu poslali na Pankráč. Krátce poté začalo vyšetřování pro velezradu. Ippen se zřejmě ve vězení snažil přesvědčit gestapo o spolupráci s jinou bezpečnostní složkou třetí říše, patrně právě Abwehrem: to budou po válce československé úřady přičítat Ippenovi k tizi. Co přesně ve vězení říkal a jaké kontakty s Němci skutečně měl, není jasné. Obecně platí, že nacisté o židovské kolaboranty nestáli, a pokud, tak jen dočasné: Židé se kolaboraci „konečnému řešení“, tedy vyhlazení vyhnout nemohli.

Podle dokumentů z německých spisů se Ippenovi v dubnu 1941 podařilo za neznámých okolností uprchnout. Čtyři dny po útěku ho gestapo dopadlo v Praze, při zatýkání jej dvakrát postříleli do ruky. Léčil se ve vojenské nemocnici wehrmachtu, ale 15. května 1941 stanul před vojenským soudem. Z továrníka Ippena se stal vězeň Ippen. Odsoudili ho k šesti letům vězení, trest si odpýkával ve věznici Zwickau v německém Sasku. Gestapu se však zdál šestiletý trest příliš nízký, proto jej v březnu 1943 převedli k trestnímu senátu v Norimberku. Max cestoval po věznicích a táborech nacistického Německa. Nejprve ho odvezli do osvětimského táborového komplexu a dali do nemocniční karantény: dostal číslo 118 322. Následně poslal do věznice v Berlíně a odtud do koncentračního tábora Oranienburg. V prosinci 1943 jej převezli zpět do Osvětimi. V něm byl „důležitým vězňem“. Pracoval při na výrobě součástek pro rakety V2, odvetnou zbraň, kterou chtěl Hitlerovo Německo zvrátit běh války. Součástí rakety byl nárazový zapalovač na špičce rakety: v rámci mnoha táborů a věznic osvětimského komplexu se podle historiků tyto součástky skutečně mohly vyrábět. Vzděláním byl Max Ippen strojní inženýr se zkušenostmi konstruktéra a měl organizační znalosti s řízením továrny.

Když se v roce 1945 přiblížila k Osvětimi Rudá armáda, začali nacisté posílat vězně více na západ. Ippen se dostal transportem do Dachau. V dubnu se tam dočkal osvobození. Jeho otec a další příbuzní však nacisté coby židy zavraždili.

Nový československý režim v r.1945 Ippenovu strojírní v Hradci Králové zkonfiskoval. Při vyšetřování činnosti německého ředitele továrny Peschela se objevila informace o údajné spolupráci Ippena s Němci: do věci se vložila československá vojenská kontrarozvědka. Ippena tedy vyšetřovali kvůli velezradě německým nacistům, pak ho jako žida poslali do věznic a koncentračních táborů, posléze jej Češi začali podezírat ze spolupráce s nacisty: podle Benešových dekrétů se dal majetek lidí, jímž byla dokázána kolaborace, rovnou zabavit.

Ippen se znovu oženil s manželkou Irenou a dostal se do Švýcarska. Podnikal obchodní cesty po celé Evropě. Do Československa už nikdy nepříjel, od podzimu 1947 byl v republice na jeho jméno vystaven zatykač.

Zemřel nečekaně 28. května 1957 při obchodní cestě.

Celý život potýkal se zdravotním handicapem. Byl silně krátkozraký, nosil brýle se silnými skly, které připomínaly svým tvarem zvěřovací čočky. Měl asi psaný dioptrii. Na blízko viděl dobře, ale na dálku prakticky nic.

Přesto se rozhodl pro sportovní dobrodružství. V době, kdy se s manželkou držoval v Garmu, korala se ve Světém Mořu první zimní poválečné olympiády. Nabídl československému olympijskému výboru, že bude zemi reprezentovat jako bobista a vše zařídí. Není zcela jasné, zda bobu koupil, nebo si je od něčeho půjčil. Ze svého odvětví uhradil bobistovi spolupřijedat z dvojbou Novotného. Do posádky čtyřbobu povolal ještě servismana lyžařské výpravy Františka Zajíčka z Vrchoviny a kolejevoze rozhodčího Vojtěcha Ošlácího z Bratislavy. Československý čtyřbob zjele v tréninku třetí nepřehléli Cas. Oslácího se však musel rozhodnout, zda chce na olympiádě startovat jako rozhodčí, nebo jako sportovec. Hlavní závod už jej místo ní student Ivan Squadro. Československý čtyřbob s narytlo sestavenou posádkou skončil v soutěži předposlední. A výsledek dvojbobu nebyl lepší.

Část posádky bobu, která se vrátila do republiky v únoru 1948, v době kolem komunistického převratu, čekaly problémy a vysvětlování. Servisman lyžařské výpravy František Zajíček byl protesty vojenský zpravodajec s hodnotou štábního kapitána. Když vyprávěl svým kolegům na vojenském velitelství v Brně zšířky z olympiády, zmínil se i o Ippenovi. Později byl odsouzen v procesu Robothka a spol. k pětadvacetiletému trestu vězení za špiónáž.

Bobu se v raném komunistickém Československu roku 1948 staly nepodporovaným buržoazním sportem.

